

(המשך מעמוד 77)

לוח אפשר היה להפיק ממנה לרגלי ה- בחורים...

שוב כאן עניין הבר, כי מה שנאמר בפסקי הפתיחה של ענן במכונתיים הוא שהמשרד עשוי להרגיז את מחשבת יריביו בחתיכת-הבר המדממת של ליבו. דומה, שאין צורך כאן בהבנה סמיטית שרית מיוחדת, בשביל לתפוס כי יש כאן רימוי מובהק, חד-משמעי, ללוח-שוררים. כשם שזה מגרה ביריעת בד אדומה שלו את השור, כן מגרה זה בקרע הבר רווי-הדם של ליבו את מחשבתם של יריביו. אם דרושה למר הרושבוסקי ראייה נוספת לצידקת טענתנו, נביא את תירגום הפואמה לאידיש בידי המשרד עמנואל קאזאקט' ווימש, שאפשר להבין לפי תירגומו כי הדובר ירגיז בדם את קרע הלב; שלא לדבר על הצירוף ה"מעניין" קרע-לב חתון... העיר פעם י"ח ברנר, למקרא ה" צירוף, "התעללות סאדיסטית" - "היש התעללות שאינה סאדיסטית?"

אולם אל נקפיד יתר על המידה עם טעויות שעשה הפרופסור בחוסר-הבנה. הטעות, כידוע, מידה אנושית היא. ויקרה שגם פרופסור יכשל באי-הבנת הכתוב, כגון בדוגמה שהובאה, או בתירגום של הבית הרביעי, בפרק השלישי של הפואמה. שנקראה בגירסתה הראשונה השליח ה' שלושה-עשר. המשרד, ככל שליח-אמונה, בשורתו דוחקת בו לגלותה בלא שהות. הוא מבקש על הנמקים בחיי-שלי-קטנות. ה"כשפים כשימחה"... שתניתן להם, "מיתה חטופה של הזמן..." לאמור, שהזמן ייכלה, ימות בחטף, כדי שפעוטות הצריכים עוד לגדול יהיו בן-לילה להורים, הילדים - לאבות, הילדות - להרות, בשלים לקבל את בשורתו, לטבול את הנולדים מחדש בשמות שיריו, ואכן, מה הפיתרון שמציע לנו הרושבוסקי לחרוז שתיירגומו "מיתה חטופה של הזמן..."? את הצירוף התמוה: "בעירון של מיתות חטופות..." הפרופסור פשוט לא הבין.

מה שאין לסלוח הוא סילוף בידועין, או הטעיה שביודועין. וזה חטאו העיקרי של הרושבוסקי המתרגם. שכן אין ספק שהבין משמעותם של פסוקי-שיר רבים, אך מרחק תירגומום בידינו יצאה מעוותת או מסורסת, או מטעה עד-אי-הכרח. מה למשל צריך הקורא העיברי להבין בתרוז

הערת

גור של נייר

בדומה למיקרים קודמים בעבר, עמודי מדור זה פתוחים לתגובות שיש פרופסור כנימוח הרושבוסקי, שרשימתו של משה ספרא מ"ר זה ספק ברכות ממנהיגותיו וימרותיו.

"אני הולך יפה..." אם לא, "אני מיטיב ללכת..." בשעה שהמקור מכוון במפורש לא לטיב הליכה אלא ליופיו של ההולך. או, איך אפשר לתרגם את: "bezu" korizneno nyczni? שמירושו, "עדן בלא פגם, ללא דופי..." "עדן עד מר-מר..."? האם חסר לפרופסור חרוז ל' בשך? הרי שהיה יכול לתרגם גם בתריסר, טפסר או קומיסר, שכן זה הבל, הבלות ורעות רוח.

מה למשל מבין הקורא בשורות: דמויות חרות של מילים ומספרים נחות מקודקוד - כאילו היה קטן...

לבד מן האפשרות האחת, שמדובר פה בקודקוד, שהוא כאילו קטן, שעה שמא"י קובסקי אומר: "נחות מקודקוד, כילדים מתוך בניין בעור..." או לפי איזה כללי הגיון, לשון, או אפילו חרות משוררית, מתיר לעצמו חדשנו לענייני מאיקובסקי לתרגם, ממגף אפשייר / סבין סנדלרים משוט... בעת שמאיקובסקי אומר בבה"י רות: "אשלוף סבין סנדלרי..." מי יגול הרפת בורות מאיתנו, ויגלה בפנינו את הפשר התמוה של "אפשייר סבין"? מה, הוא קפוא?

"מימסד אוניברסיטאי". דומה שצמיקוקה של מלאכת מחשבת הרושבוסקית את מ"ת גלמת בתירגום המילה "nyedoutchka". כאן מובא בפנינו מיסמך פסיכולוגי-קליני

ממש. המדובר במקור בפסקי השיר ה" חותרים לסימה של הפואמה, בהם בא המשרד חשבון עם יושב המרומים, ב" הטיחו כלפיו: חשבתי שאתה אלוה אדיר, "nyedoutchka", אלהי-מצ"ק פירוני. דוברי הרוסית: "מי שלא השלים את תל" מודו, מי שהשכלתו לוקה בחסר..." וב" השאלה, "מי שאינו כש לדי-צורכו". ומהו הפיתרון של בנימין הרושבוסקי למילה זו: "אוטודידאקט" - כך ולא אחרת! והרי זה נפלא. בעיני פרופסורנו, שהוא בעל" השכלה פורמאלית מושלמת, פרופסור גמור, כביטוי של שיי עגנון - מיסכנים הם, מן הסתם, נפילי דור התחייה, חיים נחמן ביאליק, יוסף-חיים ברנר, אורי ניסן גנסין ורביב, שלא למדו בישיבה את תורת הסמיטיקה-פואטית, ובהשכלתם הכללית היו אוטודידאקטים. ראו איזה ציון נמוך קיבלו כל אלה מהפרופסור גמור בנימוח הרושבוסקי.

ולמען האמת, כואב ודואב הלב, למראה פרי הילולים זה של תירגומי הרושבוסקי, פרי זה שאין בינו לבין שירה ולא כלום. פרי שאינו שולה בטירחת הביקורת, אלא מלא היומרה חובקת זרועות עולם של מניבו ושל כתבה-הימן סימן קריאה, המשמש לו כאכסניה של חמישה כוכבים. הרי מדובר כאן באגרימניאקיוס, שמאיקובסקי היה אל נכון גמוריו כך:

הי, אתם! שמים! הסירו את הכובע! הנה אני, הרושבוסקי, הולך...

כאילו פרופסורנו/מתרגמו/משוררו ו" כתבה-הימן הזה, הם המביאים לראשונה את בשורת מאיקובסקי לקורא העברי, וכאילו לא הובאה זו בתירגומיהם האמינים (לפ" חות מהבחינה הלשונית) של אברהם שלונ" סקי, אלכסנדר פון אריה אהרני ועדנה קורנפלד, שרויחו-אניה מוטלת בספק וקוטנם השירית עבה ממותניהם של ה. בנימין ועורך סימן קריאה גם יחד..."

ואפשר ובדין היה להתעלם במנוד ראש של ביטול גם מיומרה נפוחה זאת, אלמלא המימסד האוניברסיטאי הניצב מאחריה ופורש זנב טווס צבעוני וידענית, ואל" מלא הסכנה שבקביעת נורמות המשחיתות כל חלקה טובה בספרות, הבנת הספרות וביקורת הספרות.

מתבקש מאליו לתתום רשימה זאת ב" מובאה אחת נוספת, באקורד הסיום של הפואמה: המשרד, הקורא תגר על ה" שמים, ניצב בדומיה הקוסמית מול חית" האדירים הישנה, ששמה תבל, המנחה על כפתה אוון עצמות ממדים, מלאה קרציות כוכבים. ובתרגומו של ה. בנימין:

היקום ישן, שם על כמו בלידעת, ענק איזנו בקרציות הכוכבים...

היש צורך בעדות נוספת כי אוון אין כאן, כוכבים אין כאן, או מה נותר? קרציות.

משה ספרא

שאלות

הודעה לעיתונות

מר ישראל כוהן, דובר משרד החינוך והתרבות, שלח למדור זה הודעה לעיתונות ובה דברים שאותם נשא ד"ר פמי סמוחה בישיבות המועצה לתרבות ולאמנות, תחת הכותרת, "עדיין קיימת בישראל אמונה חז" קה בעליונות והאשכנזים ובנחיתות המ" רחיים". מסתבר, כי המדובר בישיבה שניה שערכה המועצה ה"ל, בראשות ש"רה"י נוד"ה-התרבות וזולוז המר, ושעסקה בנושא "בעיית הפער התרבותי והפער העדתי

אוטודידאקט - (י) לומד מעצמו (מתוך טפריס, מנסיונות וכו'). לא בבית" ספר ובלי עזרת מורים (מתוך מילון עברי לועזי מאת דן פינס).

אין נמר של נייר שותף לדיעה אותה מביע משה ספרא על עורך סימן קריאה, שתרם תרומה מוגדרת לספרות הישראלית, בטרם התחנעב ל"אידישיוס המחודש" ה' משתלט בהדרגה על עמודי שנתנו.

בישראל", בהנחייתה של הגב' לאה פורת, מנכ"ל המועצה לתרבות ולאמנות עד לסוף שנה זו.

הודעה לעיתונות זו לוקה בבורות רבה. עיוות עובדות, סירוס אמיתות, ויצירת רושם של תמונה תרבותית שכל קשר בינה לבין המציאות הוא מיקרי בהחלט. למשל, טוענת ההודעה לעיתונות כי ד"ר סמוחה קובע כי: "הדברים הנעוץ עד כדי כך שהמיבטא הספרדי התקני נילענ היום..." קביעה שכל קשר בינה לבין המציאות נילענ ומעליב כל איש תרבות בישראל. כל ילד יודע כי המיבטא האשכנזי ש"אינו גילענ" הוא הנוסה, שאותו מלמדים באל הציפור של חיים נחמן ביאליק בבית" הספר, וכי העברית הישראלית התקנית היא עברית בנוסח ספרדי.

מצער, שד"ר סמוחה, שתרם עד כה תרומה רבה להבנת הנושא הערבי בחברה הישראלית, שימש, בידועין או שלא ביד-

זבזבון המר

המצע התרבותי של המפד"ל

עין, מכשיר בידי המערכת השלטת כיום בשדה החינוך והתרבות, להנחלת עולם ערכים, שכל קשר בינו לבין המציאות הישראלית טמון במצע הבחירות של ה" מפד"ל.

כמה ציטוטים נוספים, עד כדי ריגוש מבחיל, מהודעה-לעיתונות זו, ניתן למצוא בהתבטאותו של ד"ר דן רונן, שבשורתו לעם הישוב בציון היא: "עובדה היא ש" כתחום אחד לפחות - הריקוד הישראלי - קיימת אינסגרציה אמיתית בין הסתגו" נות המערביים והמזרחיים וזו הוכחה לכך שהדבר אפשרי..." איש-תרבות אחר ב" מועצה ה"ל, רפי פויסה, טוען, כי "למשל 927 מאסירי כלא תל-מונר הם יוצאי אר" צות-ערב..." מה בין זה להגמוניה התר" בותית האשכנזית בה עוסקת המועצה ל- תרבות ולאמנות, לאלוהי משרד החינוך והתרבות הפתרונים. ד"ר יהודה ניני טוען, כי "דרגת הניכור התרבותי בין האשכנזים והמזרחיים הגיעה לדרגה כה חריפה, עד כי אני חושש לצפות את העתיד ולחזות עד להיכן יגיעו הדברים..."

למרות שטף מילגם מטופשות אלה, בו עוסקת המועצה לתרבות ולאמנות, מצער כי רק קול אחד הושמע בה למען השפיות. קולו של הנוף ברצוב, שקבע: "אני חרשט שאנו ממשכיכים לרצוד ולהרביק פטיגמות מפווימות מבלי לבחון את אמיתותן ואולי אפילו מתוך כוונות טובות..." ואין ספק, שאם מיבחר האנשים, אותו מינה שר" החינוך והתרבות למועצה לתרבות ולאמי נות, היה מכובד יותר, הרי שרמת הדין היתה עניינית יותר, אמיתית, ובעלת תוצ" אות מרשימות, והרי מדובר בגוף ציבורי, שתקציבו השנתי קרוב לחצי מיליארד לירות! אם שריה-חינוך והתרבות היה מפשפש מעט, היה מגלה כי מרבית יוצרי התרבות הישראלית בהווה הינם יוצאי עדות-המזרח, ואפילו עורכו של כתבה-הימן הספרותי החשוב ביותר הינו ילידי המזרח, שלא לדבר על עוד מאות אנשי תרבות פעילים ומשפיעים.

המועצה לתרבות ולאמנות עומדת לקיים ישיבה נוספת בנושא זה, שתסוכם, כמאמר

ההודעה לעיתונות, "בדברי שר החינוך והתרבות המכהן בתוקף תפקידו כראש ה" מועצה..."

עיון

אלתרמן האחר

נתן אלתרמן נחשב מאז ראשית דרכו בשירה הארצישראלית לדמות-מפתח. למ" רות שהדיעות חלוקות בדבר דיעותיו ו" השקפת עולמו הפוליטית, הרי שערך שיי רתו ומוסריותו הינם ללא כל דופי, למרות שצמח מחבריו בעבר הרחוק עושים עד עצם היום הזה שימוש כוזב בשמו של המשורר, לצרכים פוליטיים.

בימים אלה ראו אור מחברות אלתרמן * כרך ב' שהן תולדת עבודת נמלים, שאותה עשה מנחם דורמן, המופקד על כתיבה-היד של המשורר הנמחה.

במחברות אלתרמן ניתן למצוא את שירי הביכורים שלו משנות ה-30 הראשונות, שאת מרביתם גזו אלתרמן במהלך השנים. ניתן להבחין בשירים אלה, כמו בגן ב' דצמבר, יחד, גולגולת ושירים אחרים, במרכיבים הראשונים של השירה האלתר- מנית וגם בכושר הביקורת העצמית של המשורר. ספר זה מומלץ למרבית המשור ררים שמתחת לגיל 50, המפרסמים כיום את שיריהם בלשון העברית במדינת-ישר" אל; שילמדו, יקראו, יראו ויראו את אימת השירה, כפי שעשה זאת אלתרמן, כאשר ערך את עצמו.

מתוך הדפים מתגלה אלתרמן חבוי, אל-

נתן אלתרמן שימוש כוזב בשמו

לתוך עדינות שלעיתים אף מפתיעה. בי מחברות אלתרמן מצויים גם תירגומים מן השירה הצרפתית, שגם בהם יש להניח על כונו השירי של המשורר, לעומת אפי- גוניו התל-אביביים, המנסים כוחם בתיר- גומי חריזה, וניכשלים. המדובר בכלדה מאת פרנסואז איוון, או שיר מאת אמיל ורהרו, או בקטעים של שארל בודליר, והמלמדים על עוד מרכיב יסודי בשירתו של אלתרמן.

חישוף חסר-תקדים תורמים מיכתביו של המשורר לבתו, תרצה אתר, בימי שירותה בצבא. מיכתבים מעידים על האדם המס- תתר מאחורי המשורר, אדם שכותב לבתו מילים פשוטות, כמו: "תודה לך, תרצה, בתי שלי. שום מתנת של יום-הולדת אינן נחוצות אחרי מיכתבך. מה יכול אדם לבקש אחרי מיכתב שכזה? - אבא".

הקובץ מסתיים בשלושה מאמרים מקי- פים על שירתו של אלתרמן: "שירת הגודל והכינה בתחילתה", מאת פרופ' דן מירון, "הפרוזה השירית המוקדמת של נתן אל- תרמן" מאת ד"ר רות קרפזני-בלום, וניתוח של מנחם דורמן, עורך הקובץ המכובד הזה, תחת הכותרת, "מקורותיו של מישפט פיתגורס ומשמעותו". מחברות אלתרמן אינם בבחינת רבי-מכר אלתרמני, אלא ספר המיועד לאוהבי שירתו ועולמו.

* מחברות אלתרמן ב'; ערך מנחם דורמן; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 30 עמודים (כריכה רכה).